

สารบัญ

คำนำของอิทธิกรปติ (๔).....คำนำในการจัดทำหนังสือ (๕)คำนำของผู้เขียน (๖)

บทนำ ๑

ตอนที่ ๑ บางบัวทองแหล่งอารยธรรมคลองอ้อมแม่น้ำเจ้าพระยาสายเก่า

และย่านคลองบางบัวทอง ๑๐

ชุมชนชาวสวนในย่านลำน้ำอ้อม บ้านตลาดขวัญ เมืองนนทบุรี ๑๑ • ชุมชนชาวสวนนนทบุรีขยายมา
ทำสวนผลไม้ในชุมชนลำน้ำอ้อม ๑๒ • บางบัวทอง คลองและชุมชนดั้งเดิมที่มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา
๑๕ • แหล่งอารยธรรมคลองอ้อมถูกพม่าเข้ายึดครองเป็นชุมชนร้าง ๑๗ • สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
ทรงปลุกขวัญสร้างกำลังใจแก่ชาวคลองอ้อม ๑๘ • สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช โปรดเกล้าฯ ให้
สมโภชพระแก้วมรกตใกล้คลองอ้อม ๑๙ • สภาพชุมชนคลองอ้อมสมัยธนบุรีและต้นรัตนโกสินทร์ ๒๒ •
รัชกาลที่ ๓ และรัชกาลที่ ๔ ทรงสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ราษฎรที่เข้ามาตั้งบ้านเรือนที่คลองอ้อม ๒๒

ตอนที่ ๒ บางบัวทองแต่เดิมมีป่า ต่อมาเป็นนาข้าว ๒๔

มีคลอง มีนาข้าว รวมเหล่าราษฎร ทำให้เกิดอำเภอบางบัวทอง ๒๔ • การปกครองเป็นเมืองเป็นอำเภอ
เมื่อแรกตั้งอำเภอบางบัวทอง ๒๖ • ทุ่งบางบัวทองทั้งหมดอยู่ในเขตอำเภอบ้านแหลมใหญ่และเกาะ
ศาลากุน และอำเภอปากเกร็ดมาก่อน ๒๘ • ยกฐานะทุ่งนาบางบัวทองป่ากระทุ่มมีดเป็นอำเภอ
บางบัวทองเมื่อใด ๒๘ • ที่ว่าการอำเภอบางบัวทองแห่งแรกอยู่ที่วัดสนามเหนือ อำเภอปากเกร็ด ๒๙ •
มะธัมมะตา ดำรงตำแหน่งนายอำเภอบางบัวทองคนแรก ๒๙ • ตราประจำตำแหน่งกรมการอำเภอ
บางบัวทอง ๓๐ • อาณาเขตการปกครองของอำเภอบางบัวทองเมื่อแรกจัดตั้งเป็นอำเภอ ๓๑ • แยกพื้นที่
ของอำเภอบางบัวทองตั้งกิ่งอำเภอบางแม่นาง ๓๔ • คนบางบัวทองได้เป็นคนธนบุรีเมื่อมีสงคราม ๓๕ •
คนฝั่งธนกลับมาเป็นคนนทบุรีบ้านบางบัวทอง ๓๕ • แยก ๓ ตำบลของอำเภอบางบัวทองตั้งกิ่งอำเภอ
ไทรน้อย ๓๕ • แยกกิ่งอำเภอไทรน้อยจากอำเภอบางบัวทองเป็นอำเภอไทรน้อย ๓๖ • ซัยภูมิเหมาะสม
ที่ตั้งที่ว่าการอำเภอบางบัวทอง ๓๖ • สถานที่ตั้งที่ว่าการอำเภอบางบัวทองหลังแรก ๓๗ • การสร้าง
ที่ว่าการอำเภอบางบัวทองหลังแรก ๓๘ • พิธีฉลองที่ว่าการอำเภอบางบัวทองหลังแรก ๔๒ • หนีบเสียง ๔๔
• ที่ว่าการอำเภอบางบัวทองหลังที่ ๒ ๔๔ • ที่ว่าการอำเภอบางบัวทองหลังที่ ๓ ๔๖ • ที่ว่าการอำเภอ
บางบัวทองหลังที่ ๔ หลังปัจจุบัน ๔๖ • ศูนย์ราชการดั้งเดิมของอำเภอบางบัวทอง ๔๗ • โรงพักวัดละหาร
๔๘ • บัวที่บางบัวทองเป็นที่มาของชื่ออำเภอบางบัวทอง ๔๘

ตอนที่ ๓ คลองพระราชพิมลลำน้ำสายประวัติศาสตร์ก่อกำเนิดนาข้าว

และเกิดอำเภอบางบัวทอง ๕๒

รัชกาลที่ ๕ โปรดเกล้าฯ ให้ราษฎรขุดคลองและจับจองที่ดินสองฝั่งคลองเปลี่ยนป่าเป็นนาข้าว ๕๒ •
คลองขุดคลองแรกในอำเภอบางบัวทองที่ได้รับพระบรมราชานุญาตให้ขุด ๕๓ • การขุดคลองของรัก
เมื่อพระราชทานภิมณฑ์ (เพ็ง) ถึงแก่กรรม ๕๕ • คลองพระราชพิมล คลองส่งน้ำสายหลัก ๕๖ • คลอง
พระราชพิมล ชุมทางการเดินทางทางน้ำ ๕๖

ตอนที่ ๔ คลองในอำเภอบางบัวทอง ๕๘

คลองที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ๕๘ • คลองที่เกิดจากการขุด ๖๒ • สภาพของคลองพระราชพิมลเมื่อ
พ.ศ. ๒๔๗๗ ๖๔ • หัวหน้าคณะราษฎรให้ขุดคลองเชื่อมแม่น้ำท่าจีน ๖๕ • คลองโบราณที่เคยอยู่ในเขต

ปกครองของอำเภอบางบัวทอง ๗๑ • ทำนบคลองพระราชพิมล ๗๕ • นายยวง คนถวน ชักชวนเพื่อน
 พ้อง ทำให้คลองมีทำนบ ๗๖ • ทำนบที่ ๒ ที่ศาลแม่โพสพ ๗๗ • สร้างประตูน้ำบางบัวทอง ทำนบทั้งสอง
 ไม่จำเป็นต้องมี ๗๗ • ทด - ทำนบขนาดเล็กตามคลองในอำเภอบางบัวทอง ๗๗ • ทำนบทดน้ำพัฒนา
 มาเป็นตลาดบางบัวทอง ๗๘ • บางบัวทองมีประตูน้ำและประตูระบายน้ำ ๗๙ • ประตูน้ำเพื่อการ
 คมนาคม ๘๐ • บางบัวทองมีทั้งชลประทานหลวงและชลประทานราษฎร์ ๘๒

ตอนที่ ๕ เปลี่ยนป่าใหญ่ให้เป็นนาและคูคลอง ผู้คนเข้าจับจองจนเป็นบ้านเป็นเมือง ๘๘
 พระเจ้าแผ่นดิน โปรดให้ราษฎรจับจองที่ดินเป็นที่ทำกินได้ ๘๘ • คลองทวีวัฒนา คลองนราภิรมย์เป็น
 พื้นที่ทำนาของบางบัวทอง ๘๙ • เกิดชุมชนชาวนาคลองบางใหญ่ คลองนราภิรมย์ ๙๐ • รัชกาลที่ ๕
 ทรงห่วงใยชาวนา โปรดเกล้าฯ ให้แต่ละจังหวัดรายงานปริมาณน้ำฝน และการทำงานของชาวนา ๙๐ •
 บุกเบิกทำนตามคลองบางบัวทองและทางทิศตะวันตกของคลองบางบัวทอง ๙๒ • ขุดคลองเพิ่มขึ้น
 เพื่อขยายพื้นที่ทำนา ๙๔ • การตื่นตัวของราษฎรที่หลังไหลเข้าจับจองที่ดินที่ทุ่งบางบัวทอง ๙๕ • การตั้ง
 นายกองนาของผู้เข้าจับจองที่ดินรายใหญ่หรือขอจับจองที่ดินเป็นคณะ ๙๙

ตอนที่ ๖ การจัดพิธีเกี่ยวข้าวของประเทศไทยที่อำเภอบางบัวทอง ๑๐๑
 กำหนดการจัดงานพิธีเกี่ยวข้าวและประกวดพันธุ์ข้าว ๑๐๒ • การจัดกีฬาสามัคคี ๑๐๔ • สถานที่จัดพิธี
 เกี่ยวข้าวและจัดเตรียมสถานที่ ๑๐๖ • การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดงาน ๑๐๖ • อำเภอบางบัวทองได้รับ
 รางวัลที่ ๑ ในการประกวดเรือในงานรับและฉลองรัฐธรรมนูญ ๑๑๗ • การทำนาของชาวนาบางบัวทอง
 ๑๑๘ • ข้าวพันธุ์ดีที่บางบัวทอง ๑๑๙ • พันธุ์ข้าวของหลวง กระทรวงเกษตรนำมาเผยแพร่ ๑๒๐ • ทำนา
 ต้องอาศัยควาย - ควายหายชาวนาเดือดร้อน ๑๒๑ • การซื้อขายควายต้องมีการทำตัวรูปพรรณควายและ
 หนังสือเดินทาง ๑๒๑ • บางบัวทองแหล่งค้าข้าวที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งและแหล่งรวมโรงสี ๑๒๔ • การรับ
 ซื้อข้าวจากชาวนา ๑๒๗

ตอนที่ ๗ หลากหลายภาษา นานา ศรัทธามารวมเป็นคนบางบัวทอง ๑๒๘
 ชุมชนไทยในอำเภอบางบัวทอง ๑๒๙ • ชุมชนจีนในอำเภอบางบัวทอง ๑๓๖ • คุณลักษณะของชาวจีน -
 ขยัน ประหยัด กล้าลงทุน ๑๓๘ • สังคมชาวจีนบางบัวทอง ๑๔๐ • ชาวจีนเป็นนายอำเภอเมืองนนทบุรีและ
 อำเภอบางบัวทอง ๑๔๑ • สังคมจีน คนจีนช่วยเหลือคนจีนด้วยกัน ๑๔๒ • การรวมตัวของชาวจีนในอำเภอบาง
 บางบัวทอง ๑๔๒ • หลวงจีนเหล่าซือหู ปู่ขี้หนูคุดคุดของชาวจีนบางบัวทอง ๑๔๔ • ชุมชนมุสลิมในอำเภอบาง
 บางบัวทอง ๑๔๖ • การตั้งชุมชนมุสลิมในอำเภอบางบัวทอง ๑๔๗ • การสร้างบ้านเรือนในชุมชนมุสลิม
 ๑๔๗ • อำเภอบางบัวทอง แหล่งชุมชนมุสลิมที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดนนทบุรี ๑๔๘ • อาชีพของชาวมุสลิม
 ๑๔๙ • บทบาทของมุสลิมบางบัวทองกับการพัฒนาอำเภอบางบัวทอง ๑๔๙ • ชุมชนญวนในอำเภอบาง
 บางบัวทอง ๑๕๑ ร่วมลงแขกเกี่ยวข้าวทำนา นำมาสู่การร่วมพัฒนาบ้านเมือง ๑๕๔

ตอนที่ ๘ บางบัวทองแหล่งผลาหาร มีทั้งเรือกสวนไร่นาและสวนผัก ๑๕๖
 สวนผลไม้มานานาพันธุ์คลองอ้อมและคลองบางบัวทอง ๑๕๗ • ชาวสวนทุเรียนใช้ภูมิปัญญาให้เหมาะกับ
 ธรรมชาติ ๑๕๘ • ทุเรียน ผลไม้ที่มีสายพันธุ์มากกว่า ๑๔๐ สายพันธุ์ ๑๕๙ • ทุเรียนกล้วยน้ำว้าเค็ม -
 น้ำท่วม ๑๖๐ • การตัดทุเรียน ๑๖๐ • การซื้อขายทุเรียนในสวน ๑๖๒ • ผลไม้อื่นๆ ๑๖๓ • ตลาดขายของ
 สวนย่านเมืองนนทบุรี ตลาดผลไม้ของชาวสวนบางบัวทอง ๑๖๔ • การจัดงานประกวดผลไม้และ
 จัดตลาดจำหน่ายผลไม้ของจังหวัดนนทบุรี ๑๖๖ • กิจกรรมประวัติและความภาคภูมิใจของชาวสวน
 บางบัวทอง ๑๖๘ • พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้ชาวสวนบางบัวทองเข้าเฝ้า ๑๖๙ •
 บางรักใหญ่แหล่งน้ำตาลและน้ำอ้อย ๑๗๐ • หลังเกี่ยวข้าว ปีนต้นตาลหาน้ำหวานทำน้ำตาลโตนด ๑๗๑

- ปีนต้นตาลขึ้นไปปาดตาล ๑๗๒ • ต้นตาลพืชเศรษฐกิจที่สำคัญมาแต่อดีต ๑๗๔ • ต้นตาลในอำเภอ บางบัวทองลดลงจนเกือบหมด ๑๗๕ • การปลูกอ้อยและทำน้ำอ้อยที่บ้านบางรักใหญ่ ๑๗๖ • เครื่องหีบ อ้อยภูมิปัญญาของชาวบางบัวทอง ๑๗๖ • การเคี้ยวน้ำอ้อย ๑๗๘ • บ้านบางพลูแหล่งปลูกพลูของ บางบัวทอง ๑๗๘ • หมากปลูกไว้ในสวนทุเรียน ๑๗๙

ตอนที่ ๙ วิถีชีวิตและอาชีพท้องถิ่นบางบัวทอง ๑๘๑

การประกอบอาชีพของชาวจีน ๑๘๑ • การค้าข้าว อาชีพสำคัญของชาวจีน - พัฒนาเป็นเจ้าของโรงสี ๑๘๑ • ชาวจีนเริ่มกิจการค้าข้าวด้วยการรับซื้อข้าวเปลือก แลกข้าวเปลือก ๑๘๒ • ชาวจีนเปิดกิจการโรง สีข้าวในอำเภอบางบัวทอง ๑๘๔ • จีนสวนผักบางบัวทองผู้สร้างตำนานการปลูกผัก ๑๘๕ • อาชีพทำ ขนมหันจับ อาชีพเก่าแก่ของชาวจีนบางบัวทอง ๑๘๘ • อาชีพประดิษฐ์เครื่องมือการเกษตร ความ สามารถของชาวจีน ๑๘๘ • อาชีพเลี้ยงหมูและการจำหน่ายเนื้อหมู ๑๘๘ • ออซิฟช่างก่อสร้าง ๑๘๙ • คานเรือที่บางบัวทอง อีกอาชีพหนึ่งของชาวจีน ๑๙๑ • สดขึ้นเรือนรมย์ชมแม่ไก่ไม้ชายคลอง ๑๙๑ • ชีวิต ชาวน้ำสองฝั่งคลอง ๑๙๒ • เรือกรู้นเรือผ้าป่าแหมาตามคลอง ๑๙๓ • เรือเจ้าขามมาบอภัญญ์ ๑๙๓ • เรือขอทานบรรดาวณิพก ที่เวียนวออยู่ตามคลอง ๑๙๖ • เก็บผักหักฟืนเงินทองมากองหน้าบ้าน ๑๙๘ • คลองในบางบัวทอง เนื่องนองด้วยปลาและกุ้ง ๒๐๐ • เครื่องมือจับปลา ภูมิปัญญาชาวบ้าน ๒๐๑ • คัด สิ้นัน จับปลาในคลองอ้อม คลองบางบัวทอง ๒๐๒ • ลากค้อน จับปลา เมื่อหน้าแล้ง ๒๐๓ • กริดปลา หลดในคลอง ๒๐๔

ตอนที่ ๑๐ ย้อนตำนานการเดินทางด้วยรถไฟสายบางบัวทอง ๒๐๕

ตำนานรถไฟสายบางบัวทอง ๒๐๕ • ความยุ่งยากในการซื้อที่ดินสร้างทางรถไฟ ๒๐๖ • วางรางรถไฟ ระยะที่ ๒ - บางบัวทองถึงระแหง ๒๑๐ • เส้นทางรถไฟสายเจ้าคุณวรพงศ์ ๒๑๑ • วางแผนขยายเส้นทาง เดินทางไปชองที่ ๒ ๒๑๑ • รถไฟสายบางบัวทอง เริ่มยุคทองของชุมชน ๒๑๒ • การเปลี่ยนเส้นทางรถไฟ ไปทหานันท์ ๒๑๒ • รถไฟสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ ๒๑๓ • ปิดกิจการรถไฟสายบางบัวทอง ๒๑๕ • สิ่งที่หลงเหลือในเส้นทางรถไฟสายบางบัวทอง ๒๑๖ • หัวรถจักรรถไฟสายบางบัวทอง ๒๑๗

ตอนที่ ๑๑ การคมนาคมด้วยรถยนต์ครั้งแรกในอำเภอบางบัวทอง ๒๑๘

กิจการเดินรถยนต์ครั้งแรกในอำเภอบางบัวทอง ๒๑๘ • การสร้างถนนสำหรับรถยนต์เข้าสู่อำเภอ บางบัวทองสายแรก ๒๒๐ • ถนนบางกรวย - ไทรน้อย เปิดใช้ได้ถึงอำเภอบางบัวทอง ๒๒๑ • การเดินรถ โดยสวรสวสาธารณะสายแรกบนถนนบางกรวย - ไทรน้อย ๒๒๒

ตอนที่ ๑๒ ผู้ทำคุณประโยชน์ในอำเภอบางบัวทอง ๒๒๖

พระราชปรีชามานี (เผือก ตีสถิติโร) พัฒนาผู้คนในบางบัวทอง ๒๒๗ • พระครูนนทปรีชา (เปลี่ยน ชูตินโร) นักพัฒนาการศึกษา ๒๒๙ • พระราชาภิมณฑลผู้บุกเบิกวางรากฐานการพัฒนาอำเภอบางบัวทอง เจริญผืนป่าให้เป็นนาข้าว ๒๓๒ • มหาเสวกเอก เจ้าพระยาวรพงศ์พิพัฒน์ (ม.ร.ว. เย็น อิศรเสนา) ผู้เฝ้าริมต หนองนาให้มาเป็นบ้านเป็นเมือง ๒๓๕ • ขุนพิทักษ์ปทุมมาศ (สิงโต สามวัง) นายกเทศมนตรีคนแรก ของเทศบาลเมืองบางบัวทอง ๒๔๓ • หลวงโยธีพิทักษ์ อดีตนายอำเภอบางบัวทอง ๒๔๕ • นางห้าง พันธุ์จินดา ๒๔๖ • อัฉัยซาฟาอี วันแอลละ ผู้ทรงคุณธรรมผู้นำมุสลิมบางบัวทอง ๒๔๗

บทสรุป ๒๕๑

บรรณานุกรม ๒๕๔

แหล่งข้อมูลสัมภาษณ์บุคคล ๒๕๗

ประวัติสังเขปผู้เขียน ๒๕๘